

Namnožitev zlatoritke (*Euproctis chrysorrhoea*) v Murski Soboti

Tina KAVČIČ^{1*}, Maarten de GROOT¹, Luka CAPUDER¹, Tine HAUPTMAN¹

Komunalno podjetje Murska Sobota nas je obvestilo o množičnem pojavu gosenic na drevoredu ob cesti med Mursko Soboto in naseljem Bakovci (Slika 1). Gre za drevored s 120 drevesi doba (*Quercus robur* 'Fastigiata Koster'), zasajenih leta 2014. Gosenice so se prvič pojavile že pred štirimi leti. Sprva so bili napadi obvladljivi, saj so z rednim odstranjevanjem in sežigom vej z zapredki omejevali njihovo širjenje. Letošnja namnožitev pa je največja doslej. Za natančno identifikacijo organizma je Oddelek za varstvo gozdov iz Gozdarskega inštituta Slovenije 6. 5. 2026 opravil terenski pregled in vzorčenje škodljivega organizma. Na drevesih so bile prisotne številne gosenice, ki so se prehranjevale z listi (Sliki 2, 3). Ob pregledu je bilo deset dreves že popolnoma defoliiranih, širjenje gosenic po drevoredu pa se je še nadaljevalo (Sliki 4, 5). Na podlagi morfološke določitve odvzetih vzorcev gosenic je bila kot povzročiteljica poškodb prepoznana zlatoritka (*Euproctis chrysorrhoea* (Linnaeus, 1758)) (Lepidoptera: Erebidae).

Gre za avtohtono vrsto metulja, pri kateri imajo odrasli osebki razpon kril med 30 in 35 mm (Ogris, b.l.; Zúbrik in sod., 2013). Odrasli osebki imajo bela krila, pri samcih pa so na prednjih krilih prisotne tudi črne pike, medtem ko so gosenice sivo-črne barve z rumenkastimi dlačicami. Vrsta je dobila ime po značilnem šopu rumenkastih dlačic na koncu zadka. Vrsta ima eno generacijo na leto. Metulji rojijo od konca junija do sredine julija. Samice odlagajo jajčeca na spodnjo stran listne ploskve. Iz njih se po dveh do treh tednih izležejo gosenice, ki se prehranjujejo z listjem. Jeseni s prepredanjem listov na koncih vej oblikujejo gnezda, kjer prezimi do 400 majhnih gosenic. Spomladi nadaljujejo z objedanjem, navadno ponoči, čez dan pa se vrnejo v gnezdo. V zadnjem stadiju se gosenice razidejo, krajši čas se še prehranjujejo, nato pa se posamično zabubijo med listi in na zemlji. Poleti (julija) se ponovno pojavijo odrasli metulji.

Škoda na drevesih nastane zaradi gosenic, ki se prehranjujejo z listjem gostiteljskih rastlin in povzročajo defoliacijo. Vrsta napada različne vrste listavcev, zelo pogosto pa se pojavi prav na hrastih (Jurc, 2006). Zaradi objedanja lahko gostiteljska rastlina oslabi, vendar gosenice same po sebi praviloma ne ogrožajo zdravja dreves. Sušenje posameznih dreves lahko pričakujemo predvsem v kombinaciji z drugimi škodljivimi dejavniki, kot so okužbe z mraznico ali suša. Populacije te vrste so večinoma maloštevilne, zato na gostiteljskih rastlinah običajno ne opazimo poškodb. Občasno lahko zaznamo lokalne namnožitve, predvsem na bolj odprtih in osončenih rastiščih (Ogris, b.l.). Na podlagi pregleda let-

nih poročil o varstvu gozdov (Zavod za gozdove Slovenije in Gozdarski inštitut Slovenije, b.l.) in prispevkov Poročevalske, diagnostične in prognostične službe za varstvo gozdov (Varstvo gozdov Slovenije, b.l.) v obdobju 2008–2025 nismo našli zabeleženih primerov namnožitve te vrste v Sloveniji. Primere namnožitve vrste v Evropi smo našli v Bosni in Hercegovini in Nemčiji (Rotim in sod., 2013; Norddeutscher Rundfunk, 2026). Na pogostost in intenzivnost namnožitev vplivajo predvsem abiotični dejavniki. Nedavna raziskava v Severni Ameriki je pokazala, da na razvoj vrste ugodno vplivajo razmeroma visoke temperature v času prehranjevanja gosenic, tako jeseni kot spomladi, razvoj pa ovirajo predvsem spomladanske padavine (Boyd in sod., 2021). Na podlagi tega predvidevamo, da je k letošnji namnožitvi prispevala relativno topla in suha zgodnja pomlad.

Pri ogledu na terenu smo ugotovili, da so gosenice že v zaključnem stadiju razvoja. Predvidevamo, da bodo kmalu zaključile z obžiranjem listja in si poiskale mesto, kjer se bodo zabubile. Zlatoritko se lokalno zatira z mehanskim odstranjevanjem in uničevanjem gnezd gosenic od septembra do marca. Pri tem je potrebno biti primerno zaščiten, saj so gosenice zlatoritke prekrte s strupenimi dlačicami, ki lahko pri človeku povzročijo srbečico oziroma vnetje kože, dlačice pa lahko dražijo tudi človekova dihalna. Iz istega razloga je potrebno biti pazljiv tudi pri drugih aktivnostih na območjih namnožitve.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru Javne gozdarske službe na Gozdarskem inštitutu Slovenije, ki jo financira Ministrstvo za kmetijstvo.

Viri

- Boyd K. S., Drummond F., Donahue C., Groden E. 2021. Factors influencing the population fluctuations of *Euproctis chrysorrhoea* (Lepidoptera: Erebidae) in Maine. *Environmental Entomology*, 50, 5: 1203–1216, <https://doi.org/10.1093/ee/nvab060>
- Jurc M. 2006. Hrasti - *Quercus* spp.: žuželke na pogankih, listih in iglicah: gobar (*Lymantria dispar*), zeleni hrastov zavijač (*Tortrix viridana*), mali zimski pedic (*Operophtera brumata*), veliki zimski pedic (*Erannis defoliaria*), hrastov spreodni prelec (*Thaumetopoea processionea*), zlatoritka (*Euproctis chrysorrhoea*), prstaničar (*Malacosoma neustria*) = Oaks - *Quercus* spp.: insects on branches, leaves and needles. *Gozdarski vestnik*, 64, 5/6: 253–268.
- Norddeutscher Rundfunk. 2026. Ausbreitung der Goldafter-Raupe: Inseln fordern Hilfe vom Land. Hamburg, Norddeutscher Rundfunk, https://www.ndr.de/nachrichten/schleswig-holstein/flensburg_nordfriesland_schleswig-flensburg/ausbreitung-der-goldafter-raupe-in-seln-fordern-hilfe-vom-land.regionflensburgnews-2570.html (28. jun. 2026)
- Ogris N. (ur.). Priročnik za določevanje vzrokov poškodb drevja: medmrežna različica. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije, Varstvo gozdov Slovenije - spletni portal, <https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=571> (2. jun. 2026).

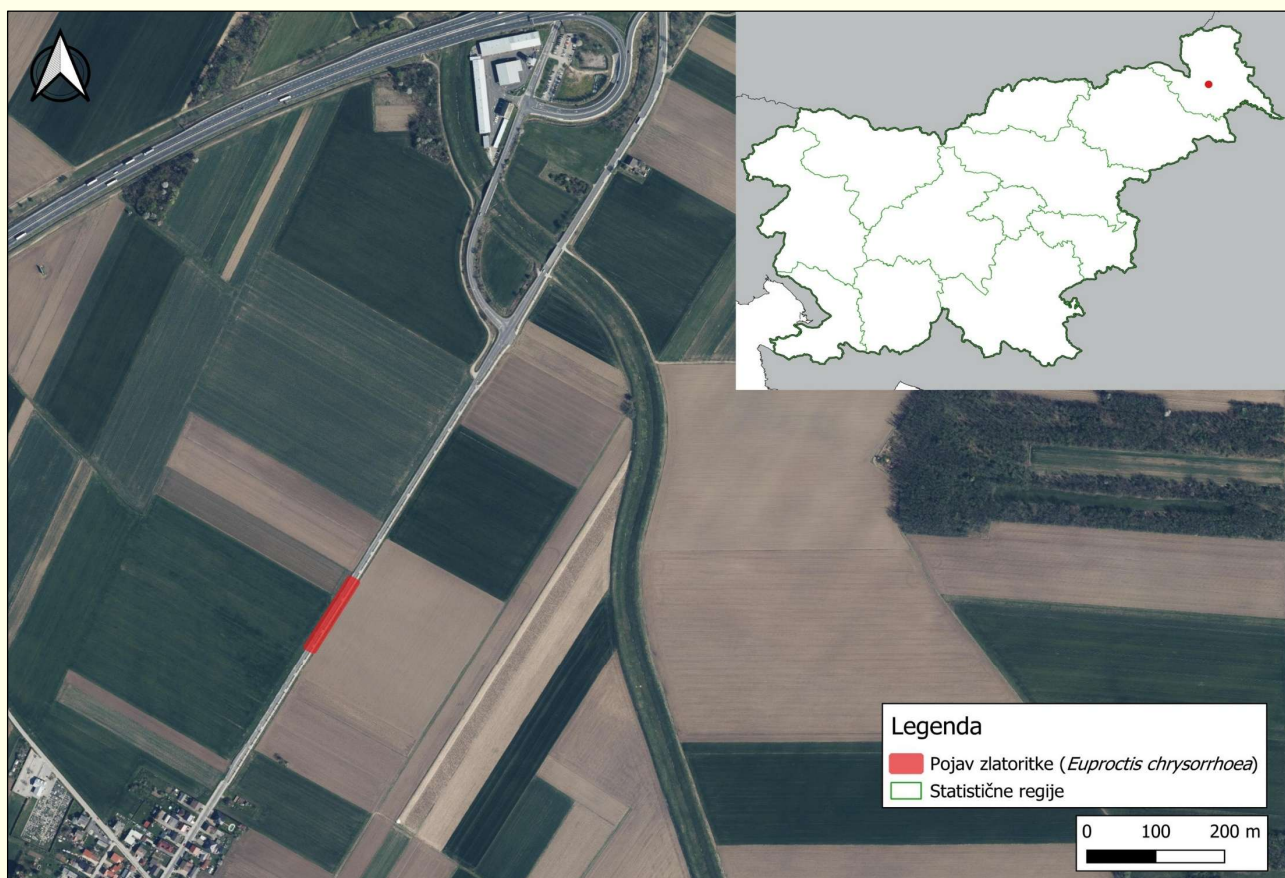
¹Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana; *tina.kavcic@gozdis.si

Rotim N., Perić I., Ostojić I. 2014. The appearance and damages of browntail moth (*Euproctis chrysorrhoea* L.) in 2013 in the area of Prozor–Rama municipality. Glasnik zaštite bilja, 37, 3: 82–85.

Varstvo gozdov Slovenije. Seznami poročil in elaboratov Poročevalske, diagnostične in prognostične službe za varstvo gozdov. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije, https://www.zdrav-gozd.si/pdp_porocila_index.aspx (28. jun. 2026)

Zavod za gozdove Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije. Letna poročila iz varstva gozdov, https://www.zdravgozd.si/letna_porocila.aspx (28. jun. 2026)

Zúbrik M., Kunca A., Csóka G. (ur.). 2013. Insects and diseases damaging trees and shrubs of Europe. Besançon, N.A.P. Éditions. 535 str.

Slika 1: Lokacija napadenega drevoreda s zlatoritko (Karta: Luka Capuder)

Slika 2: Skupina gosenic na deblu gostiteljskega drevesa (Foto: Tina Kavčič)

Slika 3: Gosenica zlatoritke (Foto: Tine Hauptman)

Slika 4: Poškodovana drevesa v drevoredu (Foto: Tina Kavčič)

Slika 5: Značilne poškodbe (skeletacije) listov (Foto: Tina Kavčič)